

PRODUKCE BIOPOTRAVIN OPĚT V RUKOU NOVINÁŘŮ *aneb* Nová příležitost osvětlit, jak to s biopotravinami doopravdy je

ČTPEZ vydala tiskovou zprávu, kterou Bioinstitut vzhledem k závažnosti tématu uveřejňuje mimořádně místo obvyklého zpravodaje Ekozemědělci přírodě.

Mladá Fronta Dnes vydala v sobotu dne 4. června 2011 opět jeden ze svých zaujatých článků „Bez chemie, ale s parazity. Bio nerovná se zdravé“, který nabízí čtenáři naprosto zkreslený, z kontextu vytržený, pohled na biopotraviny, kde názor autora bez jakýchkoliv znalostí pravidel zemědělské prvovýroby zastráše konzumenty nákazou a parazity, dokonce smrtí po konzumaci biopotravin. Nepravdivé informace z tohoto článku vyplývající bychom Vám nyní rádi osvětlili a uvedli na pravou míru. Nejenže autor směšuje pojem bio a zdravá výživa, ale především nesouvisle komponuje různé informace, které manipulují pohled na produkci biopotravin. Z odborného hlediska jsou však tyto informace zcela nepravdivé, jako je především názor, že konvenční potraviny jsou bezpečné a zcela sterilní, kdežto biopotraviny jsou rizikové a nakažené mikroorganismy či parazity.

Úryvek z článku MF Dnes: „*U obecně chutnějších biopotravin bez chemie je totiž rizikem právě přirozená cesta výroby. Jídlo může nakazit zvířecí hnůj. Navíc můžeme sníst plísň a parazity, které v průmyslových potravinách hubí chemie.*“

VYVRACÍME UVEDENÉ OMYLY

O hnojení

V ekologické produkci i v konvenční produkci se samozřejmě mohou používat statková hnojiva. Chlévský hnůj je směs výkalů, stělna se zbytky krmiva, která prochází procesem zrání, kdy dochází díky působení vysokých teplot k hygienizaci od škodlivých patogenů.

Hnojí se však do půdy, takže do pomyslného kontaktu hnoje s rostlinou dochází jen přes kořeny. Hnojení zeleniny tekutými statkovými hnojivy na list se nepoužívá, neboť by stejně nebylo účinné. Organický dusík, aby byl pro rostlinu využitelný, se musí nejprve v půdě mineralizovat na formy přijatelné pro rostliny. Navíc by hnojení na plody bylo v ČR porušení zákona o hnojivech, neboť se musí tekutá statková hnojiva zapravovat do půdy do 24 hodin. Kořenová zelenina je plodina druhé trati – tzn. nehnojí se hnojem přímo k ní, ale k předplodině. Nikde v Evropě nesmí zemědělci používat na konzumní části plodin plody žádná hygienicky riziková hnojiva. Správné používání statkových hnojiv v souladu s předpisy kontroluje ÚKZÚZ (Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský) v rámci svých standardních kontrol i úředních kontrol ekologického zemědělství. Podle sdělení ÚKZÚZ se státní inspektoři s rizikovým používáním statkových hnojiv ekozemědělci nesetkali. Navíc je každý ekozemědělec ještě jednou ročně kontrolován privátní certifi-

kační organizací, která má pověření Ministerstva zemědělství ČR.

O mykotoxinech

Kontrola ekologického zemědělství se zaměřuje i na kvalitu krmiv a bioproduktů mj. s ohledem na kontaminaci mykotoxiny. Úřední kontrolou nebyla zjištěna kontaminovaná krmiva nebo rostlinné bioprodukty. Bezpečnost biopotravin s ohledem na kontaminaci mykotoxiny mj. zkoumala Vysoká škola chemicko-technologická Praha a došla i v rámci mezinárodních výzkumných projektů k závěru, že ekologický způsob pěstování nezvyšuje kontaminaci mykotoxiny.

Tvrzení, že jsou biopotraviny zdrojem mykotoxinů, se vždy opíralo o úvahu, že se v ekozemědělství nesmí používat fungicidy (tedy chemické látky určené k potlačování houbových chorob, které mohou být mimo jiné zdrojem mykotoxinů), tudíž „logicky“ musí bioprodukty plísň a jejich metabolity – mykotoxiny obsahovat. Absenci fungicidů však kompenzuje mj. nepoužívání minerálních dusíkatých hnojiv, což vede k tomu, že plodiny v ekologickém zemědělství jsou méně náchylné k napadení houbovými chorobami. Toto uvedení na pravou míru však již médií nikdy přejato nebylo.

K tomu nám sdělila **prof. Jana Hajšlová** z Vysoké školy chemicko-technologické v Praze: „*VŠCHT, dlouhodobě sleduje mykotoxiny v bioprodukcii. Ve spolupráci s ČZU, Výzkumným ústavem Kroměříž, Výzkumným ústavem picinářským v Troubsku či VURV Praha, výzkumnými subjekty, které při polních experimentech zajišťují striktní dodržování podmínek ekologického zemědělství, jsme opakovaně prokázali, že mýty*

o vyšší úrovni kontaminace biopotravin mykotoxiny nejsou průkazné. Naopak, aplikace některých fungicidů ze skupiny strobilurinu mohou vést ke zvýšení produkce toxických sekundárních metabolitů v důsledku chemického stresu, kterému je plíseň při postřiku vystavena. ... „Jiří Ruprich ve svém příspěvku v MF Dnes též hovoří o „zvýšených obsazích jedu“ v bio plodinách, které nejsou pesticidy chráněny proti škůdcům. S tímto tvrzením nemohu souhlasit. Jde o další z mýtů, který se často selektivně opírá o studie, které nebyly víceleté a podložené dobrou statistikou. Furanokumariny obsažené v celeru (o něm je v příspěvku zmínka) jsou, stejně jako další řada rostlinných sekundárních metabolitů (např. solanin z brambor), toxické, ale zdraví člověka při přiměřené konzumaci běžných odrůd poškodit nemohou (alespoň v současné době takové důkazy nejsou k dispozici). Navíc naše experimenty s celerem, realizované v rámci mezinárodní spolupráce, ukázaly pravý opak. Při napadení skladovaného celeru plísňemi (tj. skladištní chorobou) výrazně vzrostly hladiny furanokumarinu u konvenčního produktu na rozdíl od varianty vypěstované organicky.“

O parazitech

Co se týče parazitů, člověku samozřejmě hrozí určitá rizika, pokud nedodržuje základní hygienické návyky. Může onemocnět toxokarózou, tj. napadení škrkavkami, jejichž vajíčka se mohou v prostředí vyskytovat, může onemocnět i toxoplazmózou, kterou například trpí kočky, ale tato rizika nelze dávat do souvislostí s biopotravinami živočišného původu, které jsou uváděny do tržní sítě. ➔

➔ To se týká samozřejmě i rizika trichinel, čili svalovce. Státní veterinární dozor totiž kontroluje chovy hospodářských zvířat, veterinární dozor je i na jatkách a prověřuje se i vepřové maso na trichinely, zejména pokud jde o maso divokých prasat, které je uváděno do oběhu. U nás se vyskytl poslední případ onemocnění lidí v roce 1954.

V ekologických chovech je věnována pozornost mnoha preventivním opatřením od správného ošetření pastevního porostu, střídání pastevních areálů, správné hygieny chovného prostředí po pravidelné sledování a odčervování zvířat. Tato opatření jsou stejná u obou systémů hospodaření – ekologického i konvenčního.

V případě onemocnění hospodářských zvířat je v EZ dávana přednost šetrnějším, přírodním formám léků, homeopatikům apod. Pokud je ale nezbytné použít pro léčbu rasantnější preparát např. antibiotika, pak ho veterinární lékař předepíše a použije, protože zdraví zvířat a kvalita živočišné produkce jsou prioritní. Prodlužuje se pak ochranná lhůta na použití produktů z léčeného zvířete oproti běžným chovům až na dvojnásobně dlouhou dobu, po kterou nemůže být produkt použit pro lidskou výživu. Celý systém ekologického chovu hospodářských zvířat však směřuje k tomu, aby riziko onemocnění bylo co nejvíce minimalizováno.

O zpracování živočišných produktů

Další krok vede přes zpracování živočišných produktů, kdy veškeré živočišné produkty určené pro lidskou spotřebu podléhají státnímu kontrolnímu veterinárnímu systému včetně veterinární prohlídky poražených zvířat a masa, systému HACCP ve zpracovnách a systému rychlého varování v rámci EU o výskytu nežádoucích skutečností.

Pozornost je třeba také věnovat kuchyňské úpravě surovin. Známým rizikem jsou živočišné produkty nedostatečně tepelně upravené, ať už jsou bio nebo konvenčního původu.

Potraviny jak konvenční, tak ekologicky pěstované jsou biologický materiál, který postupem času prochází rozkladem. Představa, že na konvenčních potravinách se žádné plísňe ani parazité nevyskytují, je mylná.

O hormonech

Stejně scestné je i tvrzení, i když v tomto případě nebylo namířeno proti biopotravinám, je vyvolávání dojmu, že běžné kuřecí maso je plné hormonů a že po jeho konzumaci mohou být ohroženy děti. Tady je třeba konstatovat, že růstové hormony se ve výkrmu hospodářských zvířat nemohou v ČR, a to ani v konvenčním zemědělství, používat již celá desetiletí. Dokladem je mj. Plán monitoringu cizorodých látek a jeho výsledky. O tom je možné se přesvědčit v publikacích Státní veterinární správy na www.svscs.cz, v odkazu publikace – Kontaminace potravního řetězce.

KONTROLA

Ekologická zemědělská prvovýroba i zpracování biopotravin podléhá přísné kontrole celého zemědělského systému, včetně potravin z dovozu, jako všechny ostatní potraviny dostupné na našem trhu. Dosavadní prověřování dovezené bioprodukce a součinnost státních dozorových organizací přesvědčily o funkčnosti tohoto systému. Na téma porovnání kvality konvenčních a bioproduktů dnes již také existuje celá řada studií, jejichž výsledky jsou závislé na výběru hodnocených ukazatelů a samozřejmě na interpretaci výsledků.

Problematické kvality a zdravotní prospěšnosti biopotravin se věnuje i celosvětová organizace FQH (Organic Food Quality & Health), která ve spolupráci s VŠCHT i naší ČTPEZ pod záštitou ministerstva zemědělství uspořádala letos vědeckou konferenci 18.-20.5. v Praze, kde zaznělo mnoho pozitivních vědeckých informací o kvalitě biopotravin (více na www.fqh2011.org/). Jenže fakta MF DNES zřejmě nezajímají.

Ekologické zemědělství je jedním z prostředků trvale udržitelného rozvoje a od roku 1994 je součástí zemědělské politiky Evropské unie, pravidla jsou stanovena s platností pro celou EU (Nařízení Rady ES č. 834/2007 a Nařízení Komise ES č. 889/2008) a upřesněna pro ČR národním zákonem č. 242/2000 Sb.). Kontrolní systém ekologického zemědělství podléhá Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 o úředních kontrolách.

Domníváme se, že redakci deníku šlo jen o to, využít dnes již neaktuální kauzu se špa-

nělskými okurkami k diskreditaci ekologického zemědělství a biopotravin, nebo v lepším případě alespoň o nepromyšlenou snahu zaujmout čtenáře v začínající okurkové sezóně. Každý zdravě myslící čtenář si tedy udělá sám svůj úsudek a nejlépe pomocí svého pocitu, který může vést spíše cestou důvěry v ekologicky (v souladu s přírodou) produkované potraviny než cestou strachu vyvolávajících informací, kterých máme v poslední době plně sdělovací prostředky.

CO JE EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ?

Ekologické zemědělství je moderní formou obhospodařování půdy bez používání umělých hnojiv, chemických přípravků, postřiků, hormonů a umělých látek.

❖ Jeho prioritou je kvalita, nikoli kvantita produkce. Je založené na zásadách etického přístupu vůči chovaným zvířatům (welfare), ochrany životního prostředí, zachování biodiverzity (rozmanitosti rostlinných a živočišných druhů), šetrnosti neobnovitelných zdrojů, ochraně zdraví populace ale i udržení zaměstnanosti v zemědělství a na venkově.

❖ Základem ekologického hospodaření je zdravá půda. Udržení a zlepšování úrodnosti půdy se provádí organickým hnojením, zeleným hnojením, pestřými osevními postupy a šetrným zpracováním půdy. Díky střídání plodin a mnohotvárné kulturní krajině v jeho okolí se vytváří biologická rovnováha, která posiluje schopnost rostlin se bránit proti chorobám a škůdcům. Regulace plevelů se v rámci ekologického zemědělství provádí s využitím moderní techniky přizpůsobené přírodě.

❖ Ekologičtí zemědělci nepoužívají průmyslová hnojiva, syntetické pesticidy, herbicidy, růstové regulátory a geneticky modifikované organismy.

❖ Zvířata jsou na ekologických farmách krmena převážně z produkce vlastního ekologického podniku a je jim umožněno, aby si žila tak, jak je jim od přírody vrozené. Ekologická farma se v ideálním případě snaží chovat jen tolik hospodářských zvířat, kolik je schopna uživit vlastní produkcí krmiv. Nákup krmiv je možný pouze z jiných certifikovaných ploch. Zvířatům musí být umožněn pohyb mimo ustájení (a to i v zimě) a je předepsána minimální rozloha pastvin na zvíře. Zakázány jsou genové manipulace, používání hormonů i přenosy embryí.

❖ Cílem je pracovat v co nejvíce uzavřených cyklech koloběhu látek, využívat místní zdroje a minimalizovat ztráty.

Ekologické zemědělství umožňuje produkovat vysoce hodnotné a kvalitní potraviny – biopotraviny.

Hlavním principem je biologický koloběh: zdravá půda – zdravé rostliny – zdravá zvířata – zdravé potraviny – zdraví lidé – zdravá krajina.

Ing. Jiří Urban, koordinátor ČTPEZ

Zpracovala **Ing. Markéta Šablíková** podle informací ÚKZÚZ, SVS, VÚRV, VÚZV, VŠCHT a PRO-BIO Ligy (www.biospotřebitel.cz)

FOTO – ilustrační, archiv redakce Bio